

Harlans Seminar
Solstrand Fjord Hotell
5-6 november 2004

Velkommen til Harlans Seminar 2004.

”Moderne drift av militære fartøyer”

Hva er det som skal til for å drifte et fartøy? Hvilke grunnleggende forutsetninger er det som må oppfylles for at fartøyene kan anvendes etter hensikten? I hvilken rekkefølge må forutsetningene oppfylles for å kunne tilfredsstillende den operative brukerens krav? Hvilke hovedfaktorer er det som er styrende for et konsistent driftsregime, og som kan gi den operative brukeren sikre, anvendbare og forutsigbare materiellsystemer. Dette er noen av spørsmålene vi i arrangementkomiteen har stilt oss. Ut ifra disse spørsmålene har vi utledet et program for seminaret som vi håper vil kunne gi noen av svarene på spørsmålene og kaste lys på gamle og nye problemstillinger knyttet til drift av militære fartøyer.

Vi har valgt en bred tilnærming til seminaret ved å si at dypest sett så handler drift av fartøyer om å sørge for at bestemte teknologiers ytelseskrav opprettholdes i en gitt tidsperiode og til en optimalisert pris. I Sjøforsvaret så fastsettes ytelseskravene til et fartøy på et overordnet nivå av den operative bruker. Seminarets første del åpnes derfor av brukeren, gjennom Sjef Kysteskadren og en representant fra Forsvarets Stabsskole. Etter denne beskrivelsen av hensikten med teknologiene (fartøyene), dreier vi seminaret over på teknologiledelse. Her vil det fokuseres på hvordan virksomheter bør ledes for å få teknologien til å yte etter hensikten.

I seminarets andre del forsøker vi å få frem hovedmomentene i et sivil driftsregime, spesielt med henblikk på vedlikeholdsstrategi, sikkerhetsstrategi, kompetanse og økonomi.

I seminaret avsluttende del har vi samlet de fleste aktørene som er i inngrep i forbindelse med drift av fartøyene i Sjøforsvaret. De vil legge frem hvordan deres respektive avdelinger kan understøtte et helhetlig driftsregime og på den måten fremheve forskjeller og likheter mellom et sivilt og militært driftsregime.

Seminaret bør være et brukbart utgangspunkt for den enkelte deltager til å stille spørsmål og muligens gi økt innsikt i et fagfelt som i fremtiden vil kunne ha økt betydning for Sjøforsvarets totale ytelse.

Godt seminar

Øystein Storebø
Orlogskaptein
Temaansvarlig 2004.

Årets Æresgjest

FLAGGKOMMANDØR

LARS JOHAN FLEISJE

Sjef Forsyning/FLO Driftsdivisjon

Lars Johan Fleisje er gift med Britt Fleisje og har to barn, Heidi og Eirik Johannes.

UTDANNING:	1974	Examen Artium	
	1978	Sjøkrigsskolen	
	1979	MTB Sjefskurs	
		Marine Ortungsschule/Marine Waffenschule, Tyskland	
	1985	Sjøforsvarets stabsskole I	
	1990	Post Graduate Course Maritime Defence Technology, UK	
	1992	Defense Resources Management Course, USA	
		Sjøforsvarets stabsskole II	
	1998	Forsvarets Høyskole, Informasjonskurs	
	1999	Forsvarets Høyskole, Krisehåndteringskurs	
	2000	Crisis Management Course, NATO School, Oberammergau, Tyskland	
	2000	NATO Defence College, Italia	
TJENESTE:	1978-79	Nestkommanderende KNM Kjøkk, 23. TKB-skvadron	
	1979-80	Skipssjef KNM Hvass, Storm-klasse/21. TKB-skvadron	
	1980-81	Skipssjef KNM Skarv, Hauk-klasse/21. TKB-skvadron	
	1982-83	Batterisjef/Krigsvaktsjef, KNM "Narvik"	
	1983-85	Skipssjef KNM Gribb, Divisjonssjef, 22. MTB-skvadron	
	1985-86	Staff Officer, Joint Operations Division, AFNORTH/Nordkommandoen	
	1986-87	Skipssjef KNM Lom, Skvadronssjef, 21. MTB-skvadron	
	1987-90	Skipssjef KNM Tjeld, Skvadronssjef, 22. MTB-skvadron	
	1990-93	Planstabsoffiser, Strategi- og analysekontoret/Operasjons- og Planstaben/Forsvarets overkommando	
	1993-94	Leder, Planseksjonen/Sjøforsvarsstaben/Forsvarets overkommando	
	1994-97	Staff Officer Surface Warfare, SACLANT/Long Term Armaments Planning Branch, Plans and Policy Division	
	1997-99	Sjef, Strategisk plankontor/Sjøforsvarsstaben/FO	
	1999-02	Branch Chief Naval Operations, Joint Headquarters North/ Forsvarskommando Sør-Norge	
	2002-03	Sjef for Sjøoperasjonssenteret, Fellesoperativt Hovedkvarter	
	2003-04	Sjef for Planavdelingen i Sjøforsvarsstaben	
	2004-	Sjef for Forsyning i Driftsdivisjonen/Forsvarets Logistikkorganisasjon	
FORFREMMELSER:	1976	Fenrik	1997 Kommandørkaptein
	1978	Løytnant	1999 Kommandør
	1982	Kapteinløytnant	2004 Flaggkommandør
	1986	Orlogskaptein	
DEKORASJONER:		Vernedyktighetsmedaljen og Forsvarsmedaljen	

Årets Sponsor

FLAGGKOMMANDØR Trond Grytting,

Sjef Kysteskadren

Født 26 Desember 1955 i Kristiansand. Gift med Hilde. Tre barn.

Internasjonale Operasjoner:

1990 – STANAVFORLANT, Støtte til IRAK I/Kuwait frigjøring

1999 – STANAVFORLANT, Anti narkotika ops - Karibien og Allied/Determined Force – Adriaterhavet/Kosovo

Tjeneste

- 1976 - 1977 KNM Storm/21 MTB Skvadron, 3dje kommanderende
- 1980 - 1982 KNM Kvikk, KNM Hauk /24 MTB Skvadron, Nestkommanderende
- 1982 - 1983 KNM Rask, KNM Arg, KNM Brask/23 og 22 MTB Skvadron, Skipssjef
- 1983 - 1984 KNM Æger / KNM Horten, Navigasjonsoffiser
- 1985 - 1986 KNM Tordenskjold/Artilleriskolen, Instruktør
- 1986 - 1987 KNM Bergen, Artilleri offiser
- 1987 - 1988 KNM Ørn/21 MTB Skvadron, Divisjonssjef
- 1988 - 1990 Sjøkrigsskolen, Inspeksjonsoffiser og Navigasjonsinstruktør
- 1990 - 1991 KNM Stavanger, Nestkommanderende
- 1991 - 1993 KNM Stavanger/KNM Narvik, Skipssjef
- 1994 - 1996 Forsvarskommando Nord-Norge, Øvingsoffiser
- 1996 - 1998 Forsvarets Stabbsskole, Ass Hovedlærer Sjø/Studieveileder
- 1998 - 1999 STANAVFORLANT Stabssjef (FGS Bayern, FGS Schleswig Holstein, Athabasca)
- 1999 - 2002 Eskorte Fartøy Inspektør/Sjef Overflate Flotiljen
- 2002 - Sjef Kysteskadren

Utdanning

- 1977 - 1980 Sjøkrigsskolen, Operativ Marine (OMA 3 i 1975)
- 1981 MTB Sjefskurs
- 1984 - 1985 Langkurs Artilleri, Tyskland
- 1986 Stabsskole del I
- 1993 - 1994 Forsvarsakademiet, Danmark
- 1992 og 1998 Maritime Warfare Course, Dryad, UK
- 2000 Forsvarets Høgskole, Totalforsvarskurs

Forfremmelser

1975 Menig	1992 Orlogskaptein
1976 Fenrik	1996 Kommandørkaptein
1980 Løytnant	1999 Kommandør
1984 Kapteinløytnant	2002 Flaggkommandør

Dekorasjoner: Vernedyktighetsmedaljen og Forsvarsmedaljen

Program

Del 1. fredag 4 november

Innledende foredrag. Oppdrag og teknologi.

Tema	Beskrivelse	Foredragsholder	Tidspunkt
Flaggheis			0850
Innledning	Administrative opplysninger, kort innledning.	Øystein Storebø Temaansvarlig 2004.	0900-0910
Åpningsforedrag	Hvordan skal militære fartøyer i morgendagens Forsvar anvendes. Oppdrag, scenarioer. Hva forventer de operative brukerne? Verdisetting av manglende operativ tilgjengelighet.	Flaggkommandør Trond Grytting Sjef Kysteskadren	0910-0935
Militærmakt og teknologi	Er teknologien kun et middel for måloppnåelse? Militærmakt og teknologi, menneske (beslutningstaker) og teknologi.	Kommandørkaptein Erik Bøe Hovedlærer Forsvarets stabsskole.	0935-1020
Pause			1020-1035
Teknologiledelse	Hvordan ledes virksomheter som forvalter store mengder teknologi?	Jan A Berntzen. Vice President Projects/New Building KG Jebens Skipsrederi AS	1035-1105
Kjernen i problemstillingen. Hva kjennetegner et marinefartøy, det særegne med militær drift	Hva er kjernen i ”moderne drift av militære fartøyer”.	OK Vidar Sand. FLO/I- P6088	1105-1135
	Hva er utgangspunktet for drift, opprettholde ytelse i et levetidsperspektiv. Forskjellen på et handelsfartøy og et krigsfartøy. Mil krav, støy, sjokk , etc.	OK Sigurd Smith. Faggrupeleder Marin Skrog- Konstruksjon og Integrasjon	1135-1155
Pause			1155-1205
Paneldebatt			1205-1230
Lunch			1230-1330

Del 2. fredag 5 november

Hvordan gjennomføres teknisk drift i sivil sammenheng?

Hva gjør de "beste i klassen"?

Tema	Beskrivelse	Ønsket Foredragsholder	Tidspunkt
Vedlikeholdsstrategi, teori	Teoretisk fremstilling av de viktigste momenter i en tilpasset vedlikholdstrategi.	Tom A Thorstensen SINTEF Marintek	1330-1410
Vedlikeholdsstrategi, praksis.	Tanker rundt utsetting av driften til eget eller eksternt "ship management" selskap.	Odd Are Sletten Adm Dir Viken Ship Management	1410-1445
Pause			1445-1500
Drift- og Vedlikeholdsstrategi, praksis.	Betraktninger rundt det å beholde teknisk kompetanse i egen bedrift.	Hans Eidissen Prosjektdirektør Statoil ASA	1500-1540
Sikkerhetsstrategi	Sikkerhet <i>Samspill mellom rederi, klasse og myndigheter.</i> <i>Sikkerhetsforsikring som et bidrag til effektiv drift.</i> <i>Hvordan følge opp sikkerheten gjennom "ship management" selskaper - kontra egen driftsorganisasjon?</i>	Per Marius Berrefjord Vice president Strategy and business development, DNV	1540-1620
Pause			1620-1630
Paneldebatt			1630-1700

Del 3. Lørdag 6 november

Hva er FLO og KE sin overordnede strategi for ivaretagelse av materiellsystemer. *Diskusjon og oppsummering.*

Tema	Beskrivelse	Foredragsholdere	Tidspunkt
De viktigste aktørene ifm drift i Sjøforsvaret i dag.	Drift ifm totalprosjektering, overlevering til linjeorganisasjonen. Hva forventes av Maritime systemer?	OK Arild R Johansen, P6088	0900-0930
	Pause		0930-0945
	Drift og forsyning. Hvordan samle forskjellige elementer fra FLO organisasjon til helhetlig leveranse?	Kom Wangsholm Sjef FLO/D/PRE Vest	0945-1015
	UVB – Systemgruppen. Dagens og fremtidens utfordringer.	KK Hans Christian Kjelstrup. Sjef FLO/M – T – MS – UVB Systemgruppe.	1015-1035
	Pause		1035-1100
	Skipsteknisk kontor, STK FLO. Dagens og fremtidens utfordringer.	KK Stein Alsaker. Sjef FLO/M – T – MS- STK	1100- 1120
	Drift sett ifra den våpentekniske dimensjonen.	Øystein Brun, FLO Senioringeniør	1120-1145
	Drift sett fra KE sitt ståsted.	KK Morten Jansen Avdelingsleder teknisk Kysteskadren.	1145-1200
	Pause		1200-1210
	Panel debatt	Alle dagens foredragsholdere.	1210-1300
Avslutning		Oppsummering ved Vidar Sand	1300-1310

Årets foredragsholdere

Tom Anders Thorstensen
Seniorforsker ved MARINTEK
Avdeling for Logistikk og Driftsteknikk.

Tom Anders har jobbet med en rekke områder relatert til teknisk drift og vedlikehold innen industri, shipping og i offshorebransjen. Aktivitetene i prosjektene har vært relatert til kurs, konsulentarbeid, utvikling og innføring av nye løsninger. Han har erfaring fra prosjektledelse av både små og store prosjekter. Han har vært delaktig i å utvikle ulike typer programvare for målstyring og vedlikeholdsanalyser. Tom Anders er også ansatt ved Institutt for Marin Teknikk, som amanuensis II. Tom Anders er siv.ing i maskinteknikk fra NTH (1991).

KK Morten Andreas Jansen
Avdelingsleder teknisk avdeling KE

- SKSK fra 1975 til 80 - Marineingeniør (tok en æresrunde i tysk)
- MTB-tjeneste fra 80 til 86
- Inspeksjonsoffiser for skipstekniske klasser og kval.kurs fra 86 til 89
- Maskinmester på Nordkapp-klasse fra 89 til 92. Seilte med KV Andenes i Persiske Golf under krigen i 90.
- SFK- prosjekt Nye Mineryddingsfartøyer 92 til 95.
- SFK og deretter FLO/Sjø som kontorsjef på Maskin- og Automasjonskontor fra 95 til 02
- Stabsskole del II i 2000/2001.
- Kysteskadren som leder Teknisk avdeling fra 02.

Øystein Brun
Senioringeniør FLO/M-T-MS

2003 - Senioringeniør FLO/M-T-MS
2002 - 2003 Forsvarets Stabsskole - Hovedstudiet
2000 - 2002 Overingeniør - hos US Navy/Lockheed Martin i NJ USA
1997 - 2000 Overingeniør - Delprosjektleder P6088
1995 - 1997 Avdelingsingeniør SFK/T
1993 - 1995 Kapteinløytnant - KNM Tordenskjold/OVVS
1991 - 1993 KNM Trondheim
1989 - 1991 SKSK Del II
1988 - 1989 MTB Flotilje 30
1986 - 1988 SKSK Del I
1985 - 1986 MTB Flotilje 54
1983 - 1985 Sjømilitære korps

KK Stein Ivar Alsaker

FLO M T MS SKIP LED

Fullført SKSK 1979. Varierende tjenester innenfor undervannsbåt innkludert ULA-prosjektet og kontorsjef UVB-gruppen. Tjeneste på Kystvakt, Sjøforsvarets stabsskole og FO/SST. Stabsskole del I og II samt Fosvarets høgskole. Siste 5 år som avdelingssjef nå kontorsjef Skipsteknisk avdeling.

Arild Richard Johansen

Prosjektkoordinator ILS, P6088

SKSK 1988,
BI Master of Manbagement 1995 -1997
Stabsskole del 1 1996.

Lærer forvaltningsskolen, 1990-93
SFK, EDB avd, 1993-1995
SKSK Hovedlærer ressursforvaltning, 1997-99
Prosjektkoordinator ILS, P6088, 1999-

KK Hans Christian Kjelstrup

Sjef UVB systemgruppe FLO/M

SKSK 1974, Maskinmester Kobben klassen 1975-1978, leder for teknisk avdeling UVBI 1978-81, teknisk inspektør i UVB- Bunker 1981-84. Gruppeleder SFK/D- BKS-UVB 1984-90, i samme periode også Prosjektleder for P-6068, rekondisjonert Kobben - klasse 1988. Prosjektkoordinator ved P-6071, Ula - klasse UVBer 1991-1994. Fra 1994 prosjektoffiser UVBI og senere ved SFK/T - STA. I dag er han Sjef UVB Systemgruppe i FLO/M. Stabsskole del 1 (1983) og del 2 (1990 - 91)

OK Vidar Sand

P6088

SKSK , Marine Ingeniør linjen 1974, NTH Marint maskineri 1981, 1987.91 Sivil konsulent virksomhet, knyttet til vedlikholdssystemer, reservedelsoppbygning, elektronisk dokumentasjon etc. 2001- , Fregattprosjektet (FLO)

Odd Are Sletten

Adm dir Viken Ship Management

SKSK I og II, Maskinmester MTB, Teknisk inspektør sivile rederier.

Jan A Berntzen.
Vice President Projects/New Building
KG Jebens Skipsrederi AS

1982: Siv ing ved Marinteknisk avdeling , NTH

1983-89: Inspektør A/SJ.L. Mowinckels Rederi

1989: Inspektør V.Ships Norway

1989-91 Drittsdirektør Wilhelmsen Lines AS

1991-97 Direktør A/S J.Ludwig Mowinckels Rederi (Drift/prosjekter)

1997- 02 Adm. Dir Vista Ship Management AS

2002-04 Customer Service Manager DNV Bergen (Bla ansvaret for Sjøforsvaret)

2004 Vice President Projects/New Building KG Jebens Skipsrederi AS

OK Sigurd Smith
Faggruppeleder Marin Skrog- Konstruksjon og Integrasjon

Utdannet Marineingeniør ved Sjøkrigsskolen 1983-87. Deretter tjeneste ved UVB-flotiljen på KOBEN og ULA klassen som Maskinist, Elektriker og Maskinmester frem til 1992. Ett års tjeneste ved UVB-Skolen som instruktør på ULA-kl UVB ved skipsteknisk avdeling. Ett års tjeneste som prosjektmedarbeider ved ULA-prosjektet med hovedoppgaver innen garantioppfølging.

Videreutdanning University College London (UCL) MSc Naval Architecture 1995-96.

Deretter et postgraduate kurs innen UVB-design ved UCL 1996.

Etter videreutdanning tjeneste ved Skipsteknisk avdeling (STA) 1997-2000.

Gjennomført Forsvarets Stabsskole (FSTS) del 1 1997. Under tjenesten ved STA var hovedoppgaver ved Fregattprosjektet som prosjektmedarbeider og disiplinleder for skrogkontoret, og deretter som Ass Delprosjektleder (ADPL) Integrert Plattform Systemer (IPS). Ved hovedkontraktens endelige godkjenning og signering 23/6-00, var deretter med på å etablere prosjektets kontor (NFPOFE) ved byggeverft i Ferrol, Spania. Tjeneste som prosjektmedarbeider IPS ved NFPOFE 2000-03.

Nåværende tjeneste 2003- , som faggruppeleder ved Skipsteknisk Kontor (STK) for faggruppe Marin Skrog - Konstruksjon og Integrasjon. Under denne tiden har vært avgitt til diverse omstillingsoppdrag ifm divisjonsprosjektene, iverksettelsesbrev (IVB) og Arbeidsgruppe Omstilling (AGO) i FLO.

KK Erik Bøe
Hovedlærer
Forsvarets stabsskole

Utdannet SKSK -85

Tilhørte UVBI i 10 år, bl a UVB sjefskurs 89, Ca 3,5 år som skipssjef. Har også tjenestegjort som Plan & Øvingsoffiser samt P-off.

FKS/HQ North i perioden 96-99 (Sjøoperasjonssenteret)

EASTLANT/NAVNORTH i Northwood/London (øvings seksjonen) 99-02

Forsvarshögskolan i Stockholm 02-04

Forsvarets Skolesenter/Forsvarets Stabsskole (FSS/FSTS) fra august 04

Hans Eidissen
Prosjektdirektør Statoil ASA

2002-	<i>Prosjektdirektør</i>
1997-2002	<i>Produksjonsdirektør</i>
1993-1997	<i>Plansjef</i>
1991-1993	<i>Prosjektsjef</i>
1988-1991	<i>Avdelingsleder</i>
1986-1988	<i>Seksjonsleder prosj.adm.</i>
1983-1986	<i>Overing.planlegging</i>
Utdannelse	
1965-1970	<i>Norges Tekniske Høgskole(NTH)</i>

Det kan legges til at fra september -97 og til august 2002 var han produksjonsdirektør på Norne, som er den første FPSO i Statoil. I perioden fra august -02 har han ledet arbeidet med å identifisere mulige løsninger som kan forlenge produksjonstid for Veslefrikk. Fra mai 03 og fram til april 04 ledet han en gruppe som utarbeidet ny drift- og vedlikeholdsstrategi for UPN (alle produksjonsanlegg på norsk sokkel). Pr tidspunkt er han ansvarlig for å implementere ny organisasjon vedrørende driftsteknisk landstøtte i produksjonsområdet Troll-Sleipner.

Per Marius Berrefjord
Vice president
Strategi and business development, DNV

Gått gradene i DNV.

5 år i Korea som ansvarlig for approbasjonssenteret i Østen.

Deretter ca 5 år på Høvik med ansvar for approbasjon og regelverk.

Hadde blant annet ansvar for implementering av NAVY-notasjonene.

Arbeider nå med noe lenger horisont for at DNV skal være klar til å gripe fremtidens muligheter.

Kom Arne Wangsholm
Sjef for FLO D PRE Vest

Marineingeniør fra SKSK 73 til 77.

77 til 80 som maskinist på Kobbenklasser

80 og 81 ROS

82 og 84 Sivilingeniørstudie ved NTH

Har siden rotert i SFK og FLO, fra skipsteknisk miljø til FLO-ledelse, PROFLO og nå Sjef for FLO D PRE Vest. Var aktiv i utviklingen av SES-konseptet, hadde en periode i Washington som Sea Sparrow Offiser og hadde en avstikker til FO/Logistikkstab i 2001. Har stabsskoler og Forsvarets høyskole.

Er enda ikke grå i håret til tross for sterkt belastende stillinger knyttet til FLO's omorganisering.

Deltagere.

Andrew Junge
Arne T Andersen
Arne Wangsholm
Bjarne Jølner
Bjarte Lund
Bjørn Krohn
Bjørn Neverlien
Carl Erik Høy-Petersen
Charlotte Melsom
Christian Mack
Dag Dahlmo
Erik Kierulf
Finn Erik Dahl
Finn Holtar
Fredrik Andreas Bolstad
Frode Løseth
Frode Skar
Geir Arild Oppedal
Gisle Strand
Gunnar Thor Nilsen
H C Smith-Sivertsen
Hans Christian Juul
Hans Christian Kjelstrup
Heidi Krøke
Hr. Berrefjord
Ivar J Knudsen
Iver Wake
Jan Ove Nilsen
Jens Ekerhovd
Johannes Instefjord
Jostein Helle
Jostein Støldal
Jørgen Jorde
Knut Holth-Larsen
Lars Fleisje
Magne Håhjem
Magne Aalen
Morten Jacobsen
Morten Jansen
Odd Arne Sletten
Olaf Brekke
Ove Ørjansen
Patricia Flakstad
Per G Gamlemshaug
Per Henrik Lie Engelsen
Per Olav Pettersen
Petter Eik-Andresen
Ronny Høgh

Stephan Varga
Stig Bjørvik
Ståle Skjemstad
Svein E Sakshaug
Terje Nylund
Thore Arnesen Wensel
Tom Roger Hansen
Tommy Sæther
Trond Grytting
Vidar Lund
Vidar Sand
Vigleik Tellnes
Øystein Brun
Øystein Storebø
Aage Langeland
Åge Vetås
Sigurd Smith
Sigurd Utne
Sjalg Mortvedt
Stein Bangfors
Stein Bergstad
Stein Ivar Alsaker
Steinar Nilsen

Arrangementskomite´ for Harlands seminar 2004

Temaansvarlig:

OK Øystein Storebø, FLO/M-T-MS-UVB Systemgruppe.

Medlemmer

KL Andrew Junge, FLO/M-T-MS-Driftsstyring

OK Frode Skar, FLO/M-T-MS-Driftsstyring

OK Vidar Sand, FLO/I-fregattprosjektet

KK Morten Andreas Jansen, Avdelingsleder teknisk avdeling KE